

DEN ØVERSTE GUD: NYTER AV YAGYA

I kapittel 3 sa Arjun: "Herre! Hvorfor kaster du meg inn i forferdelige handlinger når du tror at Kunnskapens vei er overlegen?" Han syntes at Kunnskapens vei var lettere å praktisere, for denne veien sikrer et himmelsk liv hvis det skulle ende med nederlag og en tilstand med uendelig herlighet ved seier. Det er altså fortjeneste både ved suksess og fiasko. Men nå forstår han godt at handling er en forutsetning i begge tilfellene. Yogeshwar Krishn har også innstendig bedt ham om å kvitte seg med tvil og søke tilflukt til en seende fordi han er den eneste kilde til bevisstheten han søker. Men før han velger en av de to veiene, kommer Arjun med en ydmyk henstilling.

1. **"Arjun sa: 'Du har så langt anbefalt, O Krishn, både Kunnskapens vei gjennom fornektelse og også Den uselviske handlings vei. Fortell meg nå hvilken av de to som er avgjort den gunstigste.'"**

Krishn har forherliget handling på Kunnskapens vei gjennom fornektelse, og så har han snakket anerkjennende om handling utført med en uselvisk holdning. Arjun ønsker altså nå å bli opplyst om den konkrete vei som etter Krishns veloverveide syn best vil bidra til hans velvære. Hvis vi blir fortalt at det finnes to veier til et sted, er det korrekt å spørre om hvilken av de to som er den mest høvelige. Hvis vi ikke stiller dette spørsmålet, er implikasjonen at vi ikke er

अर्जुन उवाचः

संन्यास कर्मणां कृष्ण पुनर्योगं च शंससि ।

यच्छ्रेय एतयोरेकं तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम् ॥ १ ॥

nødt til å gå noe sted. Yogeshwar Krishn svarer på Arjuns henvendelse på denne måte:

2. **"Herren sa: 'Både fornektelse og uselvisk handling oppnår frelse, men av de to er Den uselviske handlingens vei den beste fordi den er lettere å praktisere.'"**

Hvis begge veier er like effektive til å bevirke den endelige syndsforlatelse, hvorfor beskrives Den uselviske handlingens vei som den beste? Om dette sier Krishn:

3. **"Han, O mektig-armete (Arjun), som ikke misunner noen og som ikke ønsker seg noe, kan oppfattes som en sann sanyasi, og frigjort fra konflikter knyttet til lidenskap og motvilje, bryter han ut av den verdslige bindingen."**

Den som er fri fra både kjærlighet og fiendskap, er en sanyasi, et menneske med fornektelse, uansett om han har valgt Kunnskapens vei eller Den uselviske handlingens vei. Han er fri fra både tilknytning og avsky, og er lykkelig unnspluppet den store redselen knyttet til gjentatte fødsler.

4. **"Det er de ignorante og ikke kloke mennesker som skiller mellom Kunnskapens vei og Den uselviske handlingens vei, for en som føler seg hjemme i en av de to, når Gud."**

Bare de som kjenner utilstrekkelig til åndelig liv, synes de to veiene er forskjellige, for det endelige resultatet av begge er det samme, nemlig å nå Gud.

श्रीभगवानुवाचः संन्यासः कर्मयोगश्च निःश्रेयसकरावुभौ ।
तयोस्तु कर्मसंन्यासात्कर्मयोगो विशिष्यते ॥ २ ॥
ज्ञेयः स नित्यसंन्यासी यो न द्वेष्टि न काङ्क्षति ।
निर्द्वन्द्वो हि महाबाहो सुखं बन्धात्प्रमुच्यते ॥ ३ ॥
सांख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदन्ति न पण्डिताः ।
एकमप्यास्थित सम्यग्भयोर्विन्दते फलम् ॥ ४ ॥

5. **”Det mennesket sanser virkeligheten som betrakter Kunnskapens vei og Den uselviske handlingens vei som identiske fordi frigjøringen som oppnås ved kunnskap, oppnås også ved uselvisk handling.”**

Målet som nås av den tilbedende gjennom kunnskap og skjønnsomhet, nås også av utøveren av uselvisk handling. Han som betrakter de to veiene som like ut fra konsekvensene, kjenner sannheten. Når de to veiene løper sammen i ett punkt, hvorfor sier Krishn at den ene er å foretrekke framfor den andre? Han forklarer:

6. **”Men, O mektig-armete, fornektelse er umulig å oppnå uten uselvisk handling, men den som konsentrerer sitt sinn om Gud, vil snart bli forent med ham.”**

Å gi opp alt vi har er mest smertefullt uten uselvisk handling. Derfor er det slik at vismannen som reflekterer på den identiske Gud, og hvis sinn og sanser er brakt til taushet, når snart fram til denne Gud ved å utføre uselvisk handling.

Det er åpenbart at uselvisk handling også må praktiseres på Kunnskapens vei, for den nødvendige handling for begge veier er den samme. Dette er yagya-handlingen som presist betyr ”tilbedelse”. Forskjellen mellom de to veiene dreier seg bare om den tilbedendes holdning. Mens en vier seg til gjerningen etter en grundig vurdering av sin egen evne og med selvstandighet, engasjer den andre – utøveren av uselvisk handling – seg i oppgaven med total tiltro til den tilbedte Gud. Mens den første er som en student som studerer privat til en eksamen, er den andre lik en som går på en skole. De har begge en dyktig lærer, tar de samme prøvene og til og

यत्सांख्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते ।
एकं सांख्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति ॥ ५ ॥
संस्थासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः ।
योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ॥ ६ ॥

med eksamenspapirene de får, er de samme. Det er bare holdningene deres til oppgaven som er forskjellig.

Litt tidligere sa Krishn at lidenskap og sinne er formidable fiender, og han oppfordret Arjun til å drepe dem. Arjun syntes dette var høyst smertefullt. Kirshn sa da til ham at hinsides kroppen er det sansene, hinsides sansene er det sinnet, hinsides sinnet er det intellektet og hinsides alt dette er Jeget. Det er kraften i Jegets befaling som gjør at han presses til alle sine handlinger. Å handle med en klar forståelse av ens egen styrke og med tro på ens egen evne, er Kunnskapens vei. Krishn oppfordret Arjun til å konsentrere sinnet sitt om ham og kjempe, tilegne ham alle sine handlinger i total frihet fra tilknytning og sorg. Å utføre en gjerning i overgivelse til den tilbedte Gud, er Den uselviske handlings vei. Så handlingen på de to veiene er altså den samme, og slik er det også med det endelige resultat.

Krishn understreker det samme når han nå sier at oppnåelse av fornektelse, det endelige opphør av så vel gode som onde handlinger, er umulig uten uselvisk handling. Det er ikke mulig at vi kan sitte uvirksomme og bare si til oss selv: "Jeg er Gud, ren og klok. For meg er det ingen handling og ingen binding. Selv om det kan se ut som jeg deltar i det onde, er det egentlig bare sansene mine som fungerer ifølge deres natur." Det finnes ikke noe slikt hykleri i Krishns ord. Ikke engang han, Yogeshwar, kan, uten nødvendig handling, skjenke den endelige tilstand til en kjær venn som Arjun. Hvis han var i stand til å gjøre dette, ville det ikke være noe behov for Geeta. Handling må utføres. Fornektelsens stadium kan bare oppnås gjennom handling, og den som utfører den, vil snart erkjenne Gud. Krishn snakker så om de karakteristiske særtrekkene ved et menneske som er velsignet med uselvisk handling.

- 7. "Utøveren, som har perfekt kontroll over kroppen sin gjennom erobring av sansene, som er ren av hjertet og ensporet viet til Gud over alle vesener, er uplettet av handling selv om han er engasjert i den."**

योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः ।
सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥ ७ ॥

Det mennesket er besatt av yog, av uselvvisk handling, som har erobret kroppen, som har undertrykt sansene, med tanker og følelser som er plettfritt rene og som har erkjent sin identitet med Gud, alle veseners Ånd. Han fortsetter å være ubesudlet selv om han er involvert i handling fordi gjerningene hans er rettet mot å samle frøene til det høyeste gode for dem som har sakkett akterut. Han er uplettet fordi han har tilhold i essensen som er Gud, kilden til vitalitet for alle vesener. Siden er det ingenting for ham å strebe etter. Samtidig kan det ikke være noen tilknytning til det han har lagt bak seg fordi alt dette har skrumpet inn til ubetydelighet. Han er altså ikke oppslukt av sine gjerninger. Her har vi dermed et bilde av det endelige stadium for tilbederen som har oppnådd uselvvisk handling. Krishn forklarer igjen hvorfor dette mennesket, som er velsignet med yog, forblir uten tilknytning til handling.

8-9. "Mennesket som fornemmer, uansett hva han gjør, enten hører, berører, lukter, spiser, går, sover, puster, gir fra seg eller griper og åpner eller lukker øynene, at det bare er sansene som handler ifølge deres egenskaper og at han selv er en ikke-tøve, er sannelig den med sann kunnskap."

Det er en oppfatning, eller snarere en erfaring, om mennesket for hvem Gud er synlig til stede, at han gjør absolutt ingenting. I stedet for å være bare en fantasi, er det en fast overbevisning som han er kommet fram til gjennom å utføre handling. Etter å ha innsett dette, kan han ikke annet enn å tro at det han tilsynelatende gjør, egentlig er sansenes funksjon ifølge deres naturlige egenskaper. Og når det ikke finnes noe høyere enn Gud som han har erkjent, hvilken større glede kan han håpe på å oppleve enn å berøre hvilken som helst annen gjenstand eller hvilket som helst annet vesen? Hvis det hadde vært noe bedre hinsides, må det ha vært tilknytning. Men etter oppnåelse av Gud, er det ikke noe ytterligere mål å strebe etter. Og det er heller ikke noe han etterlater seg som han fornekter.

नैव किञ्चित्करोमीति युक्तो मन्येत तत्त्ववित् ।

पश्यञ्शृण्वन्स्पृशाञ्जिघ्रन्नश्नन्नाच्छन्स्वपञ्चवसन् ॥ ८ ॥

प्रलपन्विसृजन्गृह्णन्नुन्मिषन्निमिषन्नपि ।

इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन् ॥ ९ ॥

Så mennesket som er forlent med tilknytning, er ikke fordypet i handling. Denne tanken illustreres nå med et eksempel.

10. "Mennesket som handler og vier alle sine handlinger til Gud og gir avkall på all tilknytning, er uberørt av synd som et lotusblad er uberørt av vann."

Lotusblomster vokser i jord, men lotusbladet flyter på vannet. Krusninger skyller over det natt og dag, men hvis du ser på bladet, er det alltid tørt. Ikke en dråpe vann finnes på det. Lotusblomster som vokser i jord og vann, besudles ikke av disse tingene. På samme måte er mennesket med handlinger som samtlige har smeltet sammen med Gud (denne oppløsningen forekommer bare sammen med sansningen, ikke før) og som handler med total objektivitet fordi det ikke finnes noe hinsides å begjære, er upåvirket av handling. Men likevel er han travelt opptatt med å utføre handlinger for veiledning og til beste for dem som ikke har kommet så langt som han. Det er dette poenget som understrekes i det neste verset.

11. "Vismenn gir avkall på tilknytningen til deres sanser, sinn, intellekt og kropp og handler for indre rennelse."

En vismann legger bak seg alt begjær i sansene sine, sinnet, intellektet og kroppen, og praktiserer uselvisk handling for indre fromhet. Betyr det at Jeget er besudlet med urenheter også etter at han har smeltet sammen med Gud? Det kan ikke være slik, for etter denne oppløsningen blir Jeget ett med alle vesener. Han ser sin egen forlengelse. Derfor handler han, ikke for seg selv, men for rennelse og veiledning av andre vesener. Han handler med sinnet, intellektet og fysiske organer, men hans Jeg er i en tilstand av handlingsløshet og konstant fred. Utad virker det som han er aktiv, men inne i ham er det endeløs ro. Tauet kan ikke binde lenger fordi det er brent ut, og det gjenstående er bare et inntrykk av vridningen i det.

ब्रह्मण्याधाय कर्माणि सङ्गत्याक्त्वा करोति यः ।

लिप्यते न स पापेन बद्धपत्रमिवाम्भसा ॥ १० ॥

कायेन मनसा बुद्ध्या केवलैरिन्द्रियैरपि ।

योगिनः कर्म कुर्वन्ति सङ्ग त्यक्त्वात्मशुद्धये ॥ ११ ॥

12. "Vismannen som ofrer fruktene av sin handling til Gud, oppnår sin tilstand med sublim likevekt, men mennesket som trakter etter belønninger av handling, lenkes av begjær."

Mennesket som er velsignet med det endelige resultat av uselvvisk handling og som har tilhold i Gud – alle veseners rot – og som har kvittet seg med ønsket om handlingens frukter fordi Gud som var målet for hans handling, ikke lenger er langt fra ham, oppnår tilstanden med sublim fred. Hinsides den finnes det ingen større fred, og hinsides den vil han aldri igjen merke rastløshet. Men den veifarende som fortsatt er underveis og er tilknyttet (han må være tilknyttet fordi "frukten" av hans handling, Gud, fortsatt ikke er oppnådd) konsekvensen av hans handling, blir lenket av den. Begjær fortsetter altså å oppstå helt til oppnåelsens øyeblikk, og den tilbedende må være på vakt helt til dette øyeblikket. Min mest ærverdige lærer, Maharaj Ji, pleide å si: "Merk dere at maya er framherskende hvis vi fjerner oss det aller minste fra Gud og han blir fjernet fra oss." Selv om oppnåelsen skal inntreffe i morgen, er den tilbedende i dag i beste fall bare et uvitende menneske. Så den søkende tilbeder bør ikke være uforsiktig. La oss finne ut hva mer som blir sagt om dette.

13. "Mennesket som har perfekt kontroll over sitt hjerte og sinn og opptre deretter, holder i lykkasalighet til i kroppens tilholdssted med sine ni åpninger¹ fordi han verken handler selv eller får andre til å handle."

Mennesket som har perfekt kontroll over seg selv og holder til med kropp, sinn, intellekt og materielle natur i sitt eget Jeg – dette beherskede mennesket handler utvilsomt ikke og er ikke en årsak til handling. Selv ikke å tilskynde menneskene som har sakkett akterut, påvirker hans opphøyde ro. Dette mennesket som har realisert sitt jeg og forblir i ham og som har undertrykt alle sine organer som

युक्तः कर्मफलं त्यक्त्वा शान्तिमाप्नोति नैष्ठिकीम् ।

अयुक्तः कामकारेण फले सक्तो निबध्यते ॥ १२ ॥

सर्वकर्माणि मनसा संन्यस्यास्तथे सुखं वशी ।

नवद्वारे पुरे देही नैव कुर्वन्न कारयन् ॥ १३ ॥

gir ham fysisk nytelse, dveler i den endelige velsignelse som er Gud. På denne måten handler han ikke og bevirker ingen handling.

Den samme tanken uttrykkes på en annen måte når Krishn sier at heller ikke Gud handler eller sørger for at andre handler. Den dyktige lærer, Gud, den tilbedte, den realiserste vismann, en opplyst guru og den berikede – alle er synonyme. Ingen Gud stiger ned fra himmelen for å prestere noe. Når han fungerer, skjer det gjennom disse ærbødige og elskelige Sjelene som hviler i seg selv. Kroppen er bare et tilholdssted for en slik Sjel. Handlingen til Det øverste Jeg er den samme som handlingen til det individuelle Jeg fordi han handler gjennom ham. Derfor er det slik at Jeget som er blitt ett med Gud, gjør ingenting selv om han engasjerer seg i handling. Det neste verset er igjen relatert til det samme problemet.

14. "Gud skaper verken handling eller kapasitet til handling og ikke engang tilknytning til handling med dens frukter, men samtidig er det naturen som handler, vitalisert av hans ånd."

Gud skaper verken veseners kraft til å handle eller handlinger, og han bestemmer heller ikke handlingens frukter. Alle gjenstander og vesener handler bare under presset fra medfødte, naturlige egenskaper. Man handler ifølge de tre egenskapene tamas, rajas og sattwa. Naturen er enormt stor, men den påvirker bare et menneske i den grad hans naturlige disposisjon er dydig eller vitalisert – guddommelig eller djevlesk.

Folk sier vanligvis at det er Gud som handler eller får ting gjort og at vi bare er redskaper. Det er han som får oss til å gjøre det gode eller det onde. Men Krishn fastholder at Gud verken handler eller tilskynder handling og at han heller ikke står bak gunstige eller ugunstige omstendigheter. Mennesker handler selv i tråd med den kompulsive trang som skyldes deres medfødte natur. De tvinges til å handle av det uunngåelige ved sine iboende trekk. Det er ikke

न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः ।

न कर्मफलं संयोगं स्वभावस्तु प्रवर्तते ॥ १४ ॥

1 Menneskekroppen beskrives som byen med ni porter, for eksempel munn, ører, øyne osv. ^{back}

Gud som handler. Men hvorfor sier folk at alt blir gjort av Gud? Krishn tar for seg dette problemet.

15. "Den altgjennomsyrende Gud, Den herlige, aksepterer verken menneskers syndefulle handlinger eller tilknytninger fordi deres kunnskap er innhyllet i uvitenhet (maya)."²

Den ene som er kalt Gud, blir nå beskrevet som Den herlige fordi han er prydet med sublim prakt. Denne Guden, som er gjennomført kraftfull og strålende, aksepterer verken våre synder eller våre rettskafne handlinger. Men likevel sier folk at han gjør alt siden deres kunnskap er formørket av uvitenhet. Foreløpig er menneskene som snakker slik, bare dødelige vesener som er innestengt i kropp. De er underkastet villfarelse og kan ikke si noe. Derfor kaster Krishn nå lys over kunnskapens funksjon.

16. "Men kunnskapen til en der uvitenhet er blitt fordrevet av Selvsansning skinner som Solen og gjør Gud strålende synlig."

Sinnets mørke som er blitt gjennomboret at kunnskap om Jeget og som på denne måten har skaffet seg sann visdom, blir opplyst som om Solens og Guds lys er blitt klart åpenbart i det. Dette innebærer på ingen måte at Gud er et slags mørke, for han er i sannhet kilden til alt lys. Han er utspringet til alt lys, men hans lys – slik fortøner det seg – er ikke beregnet på oss fordi vi ikke ser det. Når mørket er feid bort av sansningen av Jeget, så vil Jeget, i likhet med Solen, absorbere hans klarhet i seg selv. Etter dette er det ikke lenger noe mørke. Dette har Krishn å si om særpreget i denne kunnskapen:

नादत्ते कस्यचित्पापं न चैव सुकृतं विभुः ।
अज्ञानेनावृतं ज्ञानं तेन मुह्यन्ति जन्तवः ॥ १५ ॥
ज्ञानेन तु तदज्ञानं येषां नाशितमात्मनः ।
तेषामादित्यवज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परम् ॥ १६ ॥

2 Ishwar er Guden som assosieres med kraften som kalles maya, kraften til å utvikle seg som det empiriske univers eller med universell uvitenhet. Det individuelle menneske er Gud assosiert med individuell uvitenhet. Forskjellen på Gud og menneske er at Gud kontrollerer maya, mens mennesket kontrolleres av det. Kfr. Upanishad Mandukya.^{back}

17. "Disse menneskene når frelsen – og senere er det ikke flere fødsler – og deres sinn og intellekt er blottet for villfarelse. De har tilhold med et enkelt sinn i Gud og underkaster seg hans nåde, og de er frigjort fra all synd ved kunnskap."

Denne tilstanden er kunnskap der et menneske vier seg helt og fullt til Gud og er avhengig av ham, med et sinn og et intellekt som er formet deretter og strømmer over av hans essens. Kunnskap er ikke pratsomhet, ikke argumentasjonslyst. Mennesket som er utstyrt med denne kunnskapen, når frelse og er frigjort fra fysiske bånd. Det er slike mennesker som kalles pandit, mennesker med dyp lærdom og visdom. Bare et menneske som har oppnådd denne endelige tilstand, fortjener navnet pandit.

18. "Vismenn som ser rolig på en Brahmin, en ku, en elefant, en hund og til og med de mest foraktelige mennesker, er velsignet med den høyeste grad av kunnskap."

De er realiserte vismenn med synder som er blitt ødelagt av kunnskap og som har oppnådd tilstanden der det ikke finnes ytterligere fødsler. Og slike menn betrakter alle skapninger upartisk og trekker ikke noe skille mellom en skjønnsom Brahmin og en utstøtt eller mellom en hund og en elefant. I deres øyne er det ingen spesiell fortjeneste hos den kloke og lærde Brahmin eller noen spesiell mangel på fortjeneste hos den utstøtte. For ham er verken en ku hellig eller en hund vanhellig. Han finner ikke noen spesiell storhet ved en massiv elefant. Slike kunnskapsrike mennesker er upartiske i sine synspunkter og har sinnslikevekt. Øynene deres er ikke festet på huden, på den ytre form, men på Sjelen – den indre essensen. Forskjellen er bare denne: menn som kjenner og er ærbødige overfor Jeget, er nær Gud, mens de andre kommer slengende etter. Noen har fått et forsprang, noen sakker akterut. Kunnskapsrike mennesker er seg bevisst at kroppen bare er en klesdrakt. Derfor ser de på den legemliggjorte Sjel og tillegger den ytre form ingen betydning. De diskriminerer ikke.

तद्बुद्ध्यस्तदात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः ।

गच्छन्त्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः ॥ १७ ॥

विद्याविनयसंपन्ने ब्राह्मणे गावि हस्तिनि ।

शुनि चैव श्रपाके च पण्डिताः समदर्शिनः ॥ १८ ॥

Krishn var gjeter og han gjette kuer. Dermed burde han ha snakket om denne skapningen på en ærbødig måte. Men han har slett ikke gjort noe slikt, og han gir kua ingen plass i dharm. Han har bare innrømmet at som andre vesener har den også en Sjel. Uansett hvilken økonomisk betydning kuer har, så er deres religiøse opphøyelse bare et påfunn av de uvitende med slavebundne sinn. Krishn sa tidligere at uvitende sinn er sønderrevet av uenighet, og av denne grunn finner de på en uendelig variasjon av dåder.

Det 18. vers antyder at det finnes to slags vismenn. For det første finnes det vismenn med perfekt kunnskap. For det andre finnes det vismenn som er besatt av ærbødig kunnskap. La oss dvele ved det et øyeblikk og finne ut hvordan de er forskjellige. Det er et aksiom at alt har minst to stadier, det høyeste – det endelige stadium – og det innledende – det laveste stadium. Det laveste tilbedelsesstadium er ved innledningen når det tas opp med skjønnsomhet, objektivitet og hengivenhet, mens det høyeste stadiet er det hvor det endelige resultat av tilbedeshandlingen er i ferd med å vise seg. Det samme gjelder Brahminklassen – tilstanden sattwa når det dukker opp egenskaper som gir adgang til Den øverste ånd og det er til stede kunnskap og en ærbødig ånd. På dette stadiet er alle åndsevner som fører til Gud, spontant aktive i det indre – direkte persepsjon, jevn kontemplasjon, konsentrasjon og abstrakt meditasjon. Dette er det laveste stadium i tilstanden som kalles Brahmin. Dens høyeste stadium nås når den gradvise perfektion av Jeget omsider står ansikt til ansikt med Gud og blir oppløst i ham. Det som skulle vites, vites nå perfekt. Vismannen som har oppnådd dette, er ett med perfekt kunnskap. Denne vismannen, som nå er hinsides gjenfødelse, ser ensartet på skapninger fordi øynene hans er vendt innover for å se det innkapslede Jeg. Krishn beskriver nå hva som er det endelige lodd for denne vismann:

19. "De som oppnår likevekttilstanden, erobrer hele verden inne i selve det dødelige liv fordi de hviler i Gud som også er uplettet og upartisk."

Vismenn med perfekt avbalanserte sinn er frigjort fra den materielle natur i sitt liv på Jorden. Men hva er forholdet mellom et likevektig sinn og erobring av naturen? Når selve verden er tilintetgjort, hva er Jegets posisjon? Siden Gud er feilfri og upartisk, er etter Krishns mening sinnene til vismennene som har kjent ham, fri for alle lyter og ulikheter. Vismannen blir ett med Gud. Dette er den endelige, fødselsløse tilstand, og den oppnås når evnen til å overvinne fienden, verdenen av utvendigheter, er fullt utviklet. Denne evnen er der når sinnet er kontrollert og når man har oppnådd en tilstand av likhet, for verdenen av utvendigheter er bare en utvidelse av sinnet. Krishn snakker så om de spesielle trekk ved vismannen som har kjent Gud og smeltet sammen med ham:

20. "Dette sinnlikevektige mennesket har tilhold i Gud som verken er begeistret for det andre liker eller fornærmes av det andre forakter, som er fri for tvil og som har sanset ham."

Et slikt menneske transcenderer følelser som kjærlighet og hat. Han blir ikke vill av glede når han får noe som blir verdsatt og beundret av andre. På samme måte frastøtes han ikke av det som andre synes er motbydelig. Med et så konstant sinn, fritt for tvil og utstyrt med kunnskap om det guddommelige Jeg har han alltid tilhold i Gud. Med andre ord, han er en mann med oppnåelse, og –

21. "Denne mannen blir ett med Gud og nyter evig lykksalighet som er ham ensidig hengiven og hvis hjerte er fritt for begjær og verdslige gleder."

इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं मनः ।
निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद् ब्रह्मणि ते स्थिताः ॥ १९ ॥
न प्रहृष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत् प्राप्य चाप्रियम् ।
स्थिरबुद्धिरसंमूढो ब्रह्मविद् ब्रह्मणि स्थितः ॥ २० ॥
बाह्यस्पर्शेष्वसक्तात्मा विन्दत्यात्मनि यत्सुखम् ।
स ब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्नुते ॥ २१ ॥

Mennesket som har fornektet lengsel etter gleder over gjenstander i den utvendige verden, når fram til Guds lykksalighet. Hans Jeg er forent med Gud, og lykken dette fører til, er derfor evig. Men denne lykken kommer bare til ham som ikke er knyttet til gleder.

22. "Siden nytelsene som skriver seg fra tilknytningen til sanser og deres objekter er en årsak til sorg og flyktighet, O sønn av Kunti, trakter ikke kloke mennesker etter dem."

Ikke bare huden, men alle sansene føler berøringskontakt. Å se er øyets berøring akkurat som hørsel er ørets berøring. Selv om det tilsynelatende er behagelig å oppleve, vil all glede ved disse sanseskontaktene med sine objekter bare føre til miserable fødsler. Dessuten er disse sansemessige tilfredsstillelsene også flyktige og kan ødelegges. Derfor får Arjun vite at mennesker med skjønnsomhet ikke lar seg vikle inn i dem. Krishn opplyser ham så om ondskapen som ligger i tilknytning til disse gledene.

23. "Det mennesket i denne verden er en sann og velsignet yogi som, til og med for hans dødelige kropp er gått bort, skaffer seg evnen til å motstå angrep fra lidenskap og sinne og nedkjemper dem for alltid."

Han er den virkelige man (nara = na + raman) – et menneske som ikke gir etter for fysisk flørt. Også mens han lever i den dødelige kropp, er han i stand til å møte de voldsomme drivkreftene lidenskap og sinne – og ødelegge dem. Han har oppnådd uselvvisk handling i verden, og han er lykkelig. Han har vunnet lykken ved identitet med Gud der det ikke finnes sorg. Ifølge guddommelig forordning oppnås denne lykken i selve dette forgjengelige, verdslige liv og ikke etter at den fysiske kroppen er død. Det er dette Sant Kabir vil formidle når han råder elevene sine til å plassere sine håp i dette liv. Forsikringen om at frelsen kommer etter døden, er falsk og gis bare av uverdige og selviske lærere. Krishn sier også at det mennesket som klare å overvinne lidenskap og sinne i dette liv, er utøveren av

ये हि संस्पृशर्जा भोगा दुःखयोनय एव ते ।

आद्यन्तवन्तः कौन्तेय न तेषु स्मते बुधः ॥ २२ ॥

शक्नोतीतिहैव यः सोढुं प्राक्शरीरविमोक्षणात् ।

कामक्रोधोद्भवं वेगं स युक्तः स सुखी नरः ॥ २३ ॥

uselvisk handling i denne verden, og han er velsignet med evigvarende lykke. Lidenskap og sinne, tiltrekning og frastøting, trang til å berøre gjenstander med sansene, er våre dødsfiender som vi er nødt til å beseire og ødelegge. Krishn dveler igjen ved særpreget til utøveren av uselvisk handling.

24. "Mennesket som kjenner sitt Jeg, finner lykke og fred i sammensmeltingen med Gud, og han oppnår den endelige salighet som ligger i ham."

Mennesket som føler indre lykke og fred og som opplyses innvendig av sin sansning av Jeget og den identiske, universelle ånd, er en realisert vismann som er forent med Gud og som når sin uutsigelige tilstand. Med andre ord, først skjer det en ødeleggelse av perverse-fremmede impulser som for eksempel tilknytning og aversjon, så dukker sansningen opp og til slutt nedsekning i det altgjennomtrengende hav av endelig salighet.

25. "De når Guds evige fred hvis synder er blitt ødelagt ved sansning og hvis tvil er oppløst og som er ensidig opptatt av det gode i alle tind."

Et menneske har nådd oppfyllelse når dets synder er blitt fjernet av hans visjon av Gud når all tvil er borte og når han er helhjertet viet til å tjene hele menneskeheten. Bare et menneske på dette opphøyde stadium kan hjelpe andre, for hvordan kan han som selv er falt i en grøft, hjelpe andre med å komme seg ut? Medfølelse er altså en naturlig attributt hos realiserende vismenn, og med sin åndelige sansning og erobring av sansene, virkeliggjør de freden som kommer med den endelige oppløsning i Gud.

योऽन्तःसुखोऽन्तरारामस्तथान्तर्ज्योतिरेव यः ।
स योगी ब्रह्मनिर्वाणं ब्रह्मभूतोऽधिगच्छति ॥ २४ ॥
लभन्ते ब्रह्मनिर्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः ।
छिन्नद्वैधा यतात्मानः सर्वभूतहिते रताः ॥ २५ ॥

26. "Mennesker som er befridd for lidenskap og sinne, som har erobret sitt sinn og som har en direkte sansning av Gud, ser det fredelige øverste Jeg overalt hvor de retter blikket."

På denne måten understreker Krishn gjentatte ganger de spesielle trekk ved karakteren og livet til utøverne av uselvisk handling for å motivere og oppmuntre Arjun og, gjennom ham, alle sine andre elever. Spørsmålet er nå nesten besvart. Men som en konklusjon på argumentet sitt vender Krishn tilbake til nødvendigheten av å kontemplere den innkommende og utgående pust for å realiserer denne vismannens tilstand. I kapittel 4 fortalte han oss om å tilby pran til apan, om å ofre apan til pran og om reguleringen av begge livsvindene mens han berettet om prosessen yagya. Det samme temaet tas opp igjen i slutten av dette kapitlet.

27-28. "Den vismann er frigjort for alltid som stenger ute fra sinnet alle gjenstander for sanselig nytelse, holder øynene sentrert mellom de to brynene, regulerer sin pran og apan, erobrer sine sanser, sinnet og intellektet og som holder sinnet konsentrert om frelse."

Krishn minner Arjun på det vitale behov for å stenge ute fra sinnet alle tanker på ytre gjenstander foruten å holde øynene festet mellom de to brynene. Å holde øynene mellom brynene betyr ikke bare å konsentrere dem om noe. Det betyr snarere at den tilbedende sitter rett med blikket pekende i en rett linje fra midtpunktet mellom brynene. De bør ikke flakke hvileløst rundt og se til venstre og høyre. Når vi holder øynene på linje med neseryggen – vi må passe på at vi ikke begynner å stirre på nesen – balanserer vi pran mot apan og

कामक्रोधवियुक्तानां यतीनां यतचेतसाम् ।
अभितो ब्रह्मनिर्वाणं वर्तन्ते विदितात्मनाम् ॥ २६ ॥
स्पर्शान्कृत्वा बहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवान्तरे भ्रुवोः ।
प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरं चारिणौ ॥ २७ ॥
यतेन्द्रिय मनोबुद्धिमुनिर्मोक्षपरायणः ।
विगतेच्छाभयक्रोधो यः सदा मुक्त एव सः ॥ २८ ॥

holder blikket rolig festet hele tiden. Dermed kan vi konsentrere sinnets og Sjelens syn om pusten og la ham betrakte den: når pusten går inn, hvor lenge den holdes – hvis den holdes bare et halvt sekund, bør vi ikke forsøke å forlenge den med makt – og hvor lenge holder den seg ute? Det skulle ikke være nødvendig å si at navnet i pusten vil klinge hørbart. Når dermed sinnets syn lærer seg til å konsentrere seg stødige om det innpustede og utpustede åndedrettet, vil pustingene gradvis bli konstant, fast og avbalansert. Det vil da være verken generering av indre ønsker eller angrep på hjerte og sinn fra ytre kilder. Tanker på ytre nytelser er allerede stengt ute. Nå vil det ikke engang oppstå indre ønsker. Kontemplasjonen er nå jevn og rett som en oljestrøm. En oljestrøm renner ikke som vann, dråpe for dråpe. Den renner i en konstant, ubrutt linje. Akkurat slik er bevegelsen i åndedrettet til en vismann som har oppnådd tilknytning. Mennesket som har balansert sin pran og apan, erobret sanser, sinn og intellekt, frigjort seg fra begjær, redsel og sinne, perfektionert den kontemplative disiplin og søkt tilflukt i frelse, er frigjort for alltid. Krishn tar til slutt for seg hvor vismannen beveger seg etter frigjøringen og hva han oppnår.

29. "Vissheten om at det er jeg som nyter fruktene av yagya og botsøvelser, at jeg er Gud i alle verdener og at jeg er den uselviske velgjører for alle vesener, gjør at han oppnår den endelige ro.»

Dette frigjorte mennesket vet at Krishn – Gud over guder i alle verdener – er mottaker og nyter av fruktene av yagya og botsøvelser, og at han er den uselviske velgjører for alle mennesker og oppnår den endelige likevekt. Krishn sier at han er nyteren av den tilbedendes yagya med innpustet og utpustet åndedrett såvel som askese. Han er den som yagya og botsøvelser omsider oppløses i, og dermed kommer utøveren av dem til ham, den endelige sinnsro

भोक्तारं यज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरम् ।
सुहृदं सर्वभूतानां ज्ञात्वा मां शान्तिमृच्छति ॥ २९ ॥

som kommer av kontemplantasjonen av yagya. Den tilbedende som er frigjort fra selvisk handling, kjenner Krishn og virkeliggjør ham så snart han er velsignet med denne kunnskapen.

Dette kalles fred, og den som oppnår den, blir guders Gud akkurat slik Krishn er.

I begynnelsen av kapitlet stilte Arjun et spørsmål om Krishns alternerende lovprisning av Den uselviske handlings vei og Kunnskapens vei gjennom fornektelse. Han ville vite hvilken, etter Krishns veloverveide mening, var den beste. Krishn sa til ham at det er uendelige goder i dem begge. I begge må den tilbedende utføre den forordnede yagya-handling, men Den uselviske handlings vei er likevel den beste. Uten slik handling tar begjæret aldri slutt, heller ikke gode og onde gjerninger. Fornektelse er navnet, ikke av midlene, men av selve målet. Det fornektende mennesket er en utøver av selvisk handling, en yogi. Gudommelighet er hans merke. Han verken handler eller får andre til å handle, og alle vesener er bare engasjert i handling under press fra naturen. Han er den seende – pandit – fordi han kjenner Gud. Gud (Krishn) er kjent som et resultat av yagya. Han er den i hvem åndedrett, resitasjon, yagya og renseseriter smelter sammen. Han er roen som den tilbedende opplever som et resultat av yagya, det vil si med oppnåelsen av denne likevekt blir han forvandlet til en vismann som Krishn. I likhet med Krishn og andre seende blir han også guders Gud fordi han nå er ett med Gud. At oppnåelsen av denne tilknytningen kan kreve en rekke fødsler, er en annen sak. Kapittel 5 har på denne måten belyst det unike og forbløffende poeng at kraften som finnes i vismannen etter hans erkjennelse av Gud, ikke er noe annet enn ånden i Den øverste Herre – Gud som nyter fruktene av alle yagya og alle botsøvelser.

**Slik slutter det femte kapittel i Upanishad i Shreemad
Bhagwad Geeta om kunnskapen til Den øverste ånd, Yogs
vitenskap og dialogen mellom Krishn og Arjun med tittelen:
"Yagya Bhokta Mahapurushasht Maheshwarah" eller "Den
øverste Gud: nyter av yagya." Slik slutter Swami
Adgadanands fortolkning av det femte kapittel i Shreemad
Bhagwad Geeta i "Yatharth Geeta"**

Hari om tat sat